

Starostele primea ca și vătaful « porunci stăpânești pentru vreo slujbă de obști », care porunci trebuiau să se execute de către toți breslașii.

Starostele se numește, după obiceiul breslelor, de către episcop, nu de către domn ca vătaful în Țara Românească.

Meșterii străini, ca să intre în breaslă, trebuiau să dea « o păreche de papuci starostelui și 6 potronici la breaslă, banii vedrii; iar de va intra la tovărășie în tocmeală, ce meșterii cei de loc va da 6 lei la breaslă, banii cutiei, după obiceiul vechi, afară de havaetul starostelui ».

« Meșterul dela țară de va veni, să cânte numai la zioa târgului, să aibă a da 2 potronici, după obicei și a dooazi, să lipsască de acolo; iar de va umbla cu vicleșug sau pe taină și nu-și va da obiceiul starostelui, să se globască cu 2 lei sau să se certe cu bătae asemenea și meșterul, ce iar găsi și luându-i ceva ce nu iar duci la starosti, să se globască de starostele împreună cu breasla ». Starostele mai încasa taxe dela ucenici.

Banii ce se vor strânge anual « osăbit de

venitul starostelui » se vor întrebuița « să cumpere făclii, untdelemn, tămâe, să să ducă la biserica hramului lor », iar prisosul « să să împartă la săraci și la alte faceri de bine »¹.

Venitul starostelui, desigur mai mare decât cel oficial, trebuia să fie suficient pentru a putea la rândul său realiza venitul agiei, plătit de starostele tuturor breslelor și pentru a căpăta bunăvoința episcopului respectiv.

Deși aveau o situație relativ mai bună decât a celorlalți țigani, starea lăutarilor era totuși mizerabilă.

Societatea feudală îi trata ca pe o marfă; robi, familiile le erau răslețite prin vânzări și împărțite de moșteniri.

De aceea, în timpul răscoalei dela 1821, găsim în fruntea « batalionului sacru » al Eteriei, care a luptat la Drăgășani, muzica de țigani dela Colentina a boierului C. Goleșcu².

Acestea — și altă serie de documente aflate în Arhivele Statului — luminează unele aspecte ale vieții muzicale, în trecut, arătând condițiile grele de muncă ale lăutarilor, propagatori ai cântecului nostru popular.

STELA SAVA

DOCUMENTE PRIVITOARE LA RELAȚIILE MUZICALE ROMANO-RUSE. « DESPRE ȘCOALA ARHIMANDRITULUI VISSARION »

In istoria muzicii noastre au fost desigur manifestări ale relațiilor româno-ruse, dar foarte puține dintre acestea sunt cunoscute, iar și mai puține au fost puse în adevărata lor lumină, în cercetările întreprinse în trecut în acest domeniu.

Dacă de pildă, în unele lucrări vechi este menționată existența « așezământului horal », condus de arhimandritul rus Vissarion, nicăieri nu se află consemnate date despre activitatea acestui așezământ, despre importanța lui în dezvoltarea muzicii noastre bisericești și laice.

În jurul anului 1848, activitatea acestei instituții arată un drum cu totul nou față de ceea ce însemna până atunci învățământul muzical bisericesc. Până la această dată, singura școală de muzică vocală și instrumentală fusese aceea creată de I. A. Wachmann în cadrul « Filarmonicii ». Învățământul muzical organizat era apanajul bisericii, care-și forma astfel, în școlile de cântăreți, cadrele necesare. Dar activitatea « așezământului » arată o des-

ășurare mult mai largă. Astfel, cursurile de muzică instrumentală în sânul unei instituții bisericești au însemnat desigur o inovație revoluționară, întru cât se știe că biserica nu admitea acest fel de muzică. De asemenea, introducerea cântării corale inițiată de arhimandritul rus Vissarion a însemnat un moment foarte important, întru cât, datorită cântării în armonie — preluată după exemplul bisericii ruse — muzica noastră s'a putut elibera de « musichia orientală », creînd temelia pe care s'a dezvoltat mai târziu muzica liturgică scrisă de compozitori ca D. G. Kiriac, G. Muzicescu, G. Cucu etc. În sfârșit, în aceeași școală s'a pășit la introducerea notației liniare care avea să înlocuiască vechea notație psaltică și să ducă prin folosirea acestui sistem mai precis și mai practic, la o mai largă răspândire a învățământului muzical.

În Arhivele Statului se află o serie de dosare privitoare la activitatea « așezământului horal » și conținând o seamă de documente despre viața muzicală din secolul trecut. Documen-

¹ C. Bobulescu, Lăutarii noștri, p. 143—147. Același document este reproduș cu lipsuri, trunchiat și cu data eronată de M. G. Poslușnicu, Istoria Muzicii la Români, p. 585, 586.

² V. A. Ureclia, Istoria Românilor, v. II, p. 227.

³ N. Iorga, Izvoarele contemporane asupra mișcării lui T. Vladimirescu, 1921, p. 307.

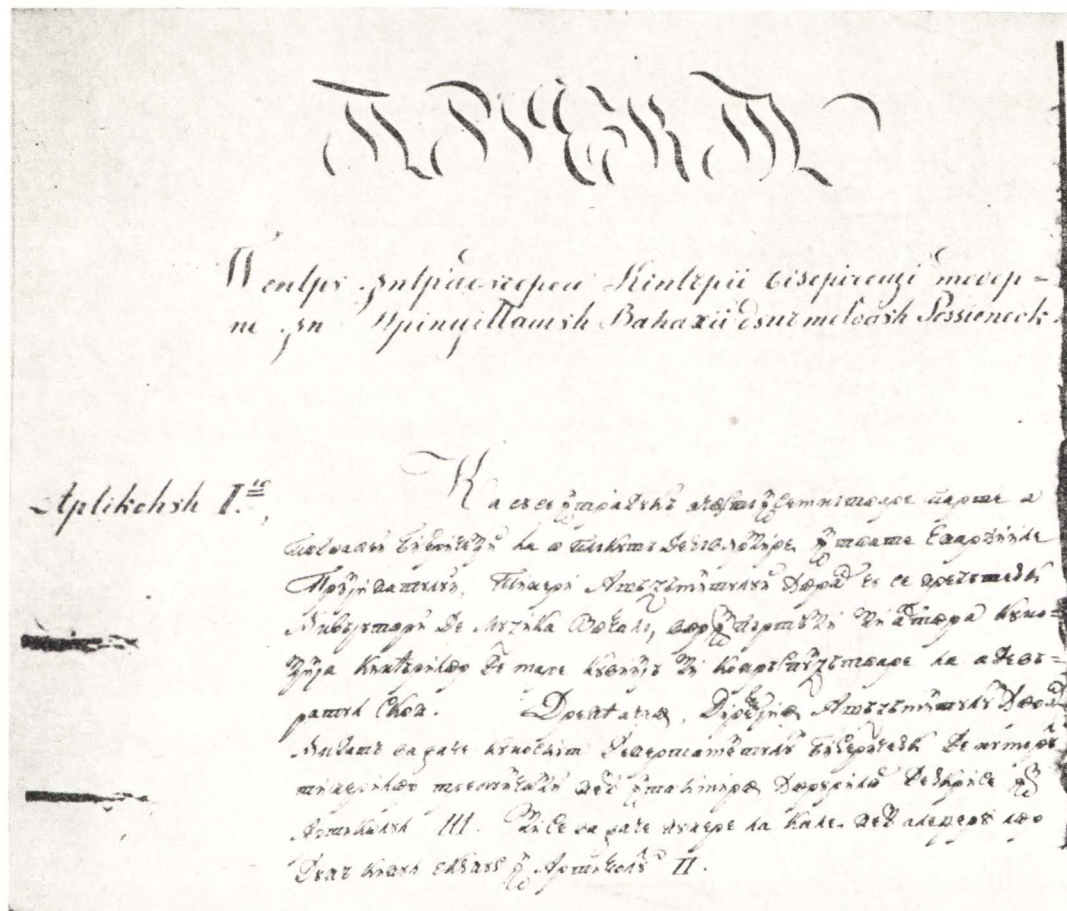
tele transcrise până acum dovedesc ajutorul dat de școala muzicală rusă la organizarea și îndrumarea « așezământului ».

Iată aici un proiect întocmit de arhimandritul Vissarion « pentru introducerea cântării bisericești moderne în Prințipatul Valahiei după metodel rossienesc », așa cum se află în Arhivele Statului, București, în dosarul Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice Nr. 2614 1849, fila 10—11:

Articol II

Cea dintâi adunare a școlărilor pentru horurile dela Sfânta Mitropolie și Episcopii se va face în următorul chip:

Direcția Așezământului Horal cu o lună de zile înainte va încunoștiința pe Departamentul Bisericesc de numărul tinerilor trebuincioși pentru ale, gerea de cântăreți dela 8 până la 10 ani și dela 17 în sus. Departamentul Bisericesc va scri către

Proiect pentru introducerea cântării bisericești moderne în Prințipatul Valahiei după metodel Rossienesc.

Articol I

Ca să se intr'aducă această însemnătoare parte a podoabei bisericești la o plăcută desăvârșire în toate eparhiile Prințipatului, tineri Așezământului horal ce se pregătesc învățători de muzică vocală, vor împărtăși și altora cunoștința cântărilor de mare cuviință și conrespunzătoare la adevăraturalscop. Drept aceia Direcția Așezământului horal îndată va face cunoscut Departamentului Bisericesc de numărul tinerilor trebuincioși pentru întocmirea horurilor descrise în articolul III și se va face punere la cale pentru alegerea lor, după chipul escpus la articolul II.

chiriarhii sau locțiitorii lor dela mitropolie și episcopii, iar aceștia vor face, fără zăbavă, punerea la cale ca prin protopopii județelor și ai plășilor, să se aducă la Episcopie într'o zi hotărâtă de Departament, numărul tinerilor cerut pentru ale, gerea în cântăreți, într'o cătățime împătrită de cât câți se cer a fi aleși. Către aceiași zi va sosi din partea direcții Așezământului un comisionar trimis într'adins cu cheltuiala Așezământului ca să aleagă din acei aduși un număr cerut și cu cualități de cântăreți și apoi înlesninduse cu trăsuri din parte chiriarhilor fi va aduce la București, iar celor nealeși li se vor da drumu acasă.

Articol III

Pentru Sfânta Mitropolie și pentru toate Episcopii s'au întocmit ștaturi pentru câte o ceată de cântăreți și anume: pentru sf. mitropolie se întocmește din complex de 24 oameni, 10 vârstnici și 14 copii, iar cetele de pe la episcopii din 20 oameni: 8 vârstnici și 12 copii toți din acele eparhii pentru care ei se pregătesc, protimisind mai mult pe fii bisericășilor. Termenul slujbii și al învățaturii lor va fi de 6 ani, socotindu-se și cei doi ani pentru care se zice în articolul următoriu.

Articol IV

Înființarea acestui proiect și slobozirea banilor după glăsuirea și ștutul lui precum și adunarea școlărilor de către comisionarii ce se vor trimite într'adins din partea Direcției Așezământului ce va începe din ziua întăririi sale. Adunându-se dar numărul școlărilor prin chipul ce arată articolul al II-lea, se vor aduce la Așezământ, unde numai pentru această dată ei vor învăța cântările în curs de doi ani și apoi împreună cu învățătorii lor vor merge la locurile pentru care ei s'au pregătit. Iar alegerea cântăreților pe viitor, atât pentru Sf. Mitropolie cât și pentru Episcopii se va face prin asemenea chibzuire a chiriarhului după cererea învățătorului cântării din acea Episcopie.

Articol V

Cheltuelile ținării acestor cete ce se hotărăsc prin deosebitelile lor ștaturi adică a Sfintei Mitropolii în lei 31.200, iar a fiecăreia Episcopie în lei 20.000 se vor slobozi din fondurile Episcopiiilor și pe când cântăreții ai Sf. Mitropolii și ai Episcopiiilor vor învăța la Așezământul Horal sumele acelea se vor slobozi da dreptul din casa centrală la începutul fiecăruia trimestru prin știrea Departamentului Bisericesc în primirea direcției Așezământului iar după trecerea arătaților doi ani întorcându-se și cetele pe la locurile lor trimiterea va înceta și banii se vor întrebuința pentru ținerea cântăreților la Episcopie.

Articol VI

Învățătorii cântării ce se vor trimite cu cetele pe la Episcopii vor fi datori a preda și la seminariile cântările simple, și toți seminariștii fără ecsepție vor învăța aceste cântări cu care și vor sluji la viitoarea lor carieră. Cântarea aceasta simplă, prin punerea la cale a chiriarhilor se va înființa și pe la toate bisericile din capitală și județe unde la fiecare strună va cânta numai un dascăl și cu doi copii deprinși în acest method și pe când va începe a se preda această cântare în armonie atunci musicieha orientală va înceta cu totul.

Articol VII

Pentru școalele normale din județe dela 1 iuliu Septemvrie 1851, se vor orându-i tot din tinerii Așezământului Horal, câți se vor pregăti până atunci cu știință de muzică vocală și instrumentală și vor săvârși studii științelor scolastice din Așezământul cores-

punzătoare poziției lor. Acești tineri, așezându-se la școalele mai sus numite, pe lângă învățătura lor de cântare, vor da și ajutor profesorilor de acolo la Clasurile începătoare și vor primi leafa de la Eforia Școalelor câte lei 200 pe lună, între care se copriind și cheltuelile Clasului lor de cântare. Ei vor întocmi horuri, ca de 20 oameni: 6 vârstnici și 14 copii protimisind pe fii bisericășilor și candidații ce vor învăța în acele școale.

Articol VIII

Pentru mai bună înaintare acestui nou și plăcut method, precum și pentru întrebuințarea într'unul și acelaș fel, Direcția Așezământului Horal va întocmi partituri și cu cheltuelile Eforii Școalelor va tipări mai multe ecsemplare de noate și le va slobozi pretutindenea, ori unde va cere trebuința cu un prețu cumpătat, având asupra-i îndatorirea a priveghea ca să nu se facă dezghinări în metod.

Pentru care sfârșit învățătorii cântării se vor rândui prin recomandăția Direcției. Ea va revedui pe fiecare an prin amplexii săi toate acele școale și locuri, unde se va preda acea muzică și găsiind vreo abatere, va face cunoscut Departamentului Bisericesc spre a se întrebuința cuvenitele măsuri ca într'aducerea aceasta să fie neatinsă.

Articol IX

Departamentul Bisericesc și al Instrucției Publice va avea de aproape îngrijire pentru înaintarea acestui sistem de cântări în Prinșipat care slujește atât spre înobilarea simțirilor omenești în general, cât și spre sufleteasca mângâere a bine credincioșilor.

Eforia Școalelor, chiriarhii eparhiilor, cârmuitorii județelor, preoția și toți patrioții bine gânditori, fără'ndoială că nu se vor lepăda a întinde bucuros mâna lor la într'aducerea acestei plăcute și neapărat trebuincioasei Sisteme la Biserica noastră.

Din cele cuprinse se poate constata că « așezământul » urmărea:

1. Să depisteze talentatele elemente necesare « așezământului », prin intermediul protopopilor județelor și plășilor, care îi alegeau dintre tinerii aflați în eparhiile respective;
2. Să întrețină pe elevii aleși pe socoteala mitropoliei și a episcopiiilor;
3. Elevii să învețe și, după absolvirea cursurilor, să introducă în toate bisericile această cântare în armonie și atunci musicieha orientală va înceta cu totul;
4. Să tipărească, « cu cheltuelile Eforii Școalelor » mai multe exemplare de « noate » — desigur în notație liniară — care să înlocuiască notația psaltică, folosită până atunci;
5. Să controleze ca « să nu se facă dezghinări în metod » și să se ia măsuri ca, pretutindeni, muzica ce se cânta « într'aducerea aceasta să fie neatinsă ».

S. S.